ISBN : 978-93-83672-76-9

सत्यशोधक अण्णा भाऊ साठे : अनुभवाचे विद्यापीठ

संपादक

डॉ. रमेश लांडगे

डॉ. सविता कोठावळे

डॉ. कृतिका खंदारे

Scanned with CamScanner

ISBN : 978-93-83672-76-9

१५.	अण्णाभाऊंच्या साहित्यातील स्त्री जीवन – एक चिकीत्सक अभ्यास **प्रा.डॉ. क्षिरसागर बी.एस.**	८५
१६.	अण्णाभाऊंच्या 'पुढारी मिळाला' वगनाट्यातील राजकीय वास्तविकता **प्रा.डॉ. कालिदास दिनकर फड**	९०
१७.	अण्णाभाऊ साठे यांच्या साहित्यातील क्रांतीवादाचा अभ्यास **प्रा. हुरगुळे एन आर**	९३
१८.	लोकशाहीर अण्णाभाऊ साठे जीवन आणि साहित्य **प्रा.डॉ. जाधवर बापू देवराव**	९९
१९.	दलित साहित्य आणि अण्णाभाऊ साठे **कुरिल मिनाक्षी पुनमचंद**	१०३
२०.	अण्णाभाऊ साठे : व्यक्ती आणि वाङ्.मय **डॉ. पैकेकरी संगीता पांडुरंग**	१०९
२१.	अभिजात साहित्यिक अण्णाभाऊ साठे : काल, आज आणि उद्या **प्रा. प्रदीप मोहिते**	११८
२२.	अण्णाभाऊंच्या साहित्यातील स्त्रीमुक्तीवाद – एक अभ्यास **प्रा.डॉं.भाकरे आर बी**	१२३
२३.	अण्णा भाऊ साठे के उपन्यासों में अभिव्यक्त विद्रोह वाढेकर रामेश्वर महादेव, ज्योती शशिकांत कांबळे	१२८
२४.	मानव मुक्तीचे प्रणेते : अण्णाभाऊ साठे **डॉ. भालेराव जे.के.**	१३२
२५.	अण्णा भाऊ साठे : शाहिरी काव्यातील विद्रोह **सोनाली लक्ष्मणराव इंगळे**	१३६
२६.	आणाभाऊसाठे यांच्या वाडमयातील मानव मुक्तीचा विचार **प्रा. शामल जाधव , प्रा. शेख गफूर अहमद**	१४०
२७.	आण्णा भाऊ साठे : व्यक्ति एवं वाङमय ('संघर्ष ' के विशेष संदर्भ में) **डॉ. अनघा तोडकरी**	१४४
२८.	अण्णा भाऊ साठे : समतावादी विचारवंत **प्रा. ज्ञानेश्वर बनसोडे , डॉ. महादेव गव्हाणे**	१४६
२९.	आण्णाभाऊ साठे यांच्या कथेतील समाज वास्तव प्रा. श्रीमती रत्ना लाला जवरास	१५०

Scanned with CamScanner

ISBN : 978-93-83672-76-9

२०.

'अण्णाभाऊ साठे : व्यक्ती आणि वाड्.मय'

डॉ. पैकेकरी संगीता पांडुरंग
मराठी विभाग , दादा पाटील महाविद्यालय, कर्जत, जिल्हा- अहमदनगर

माणूस हा समाजाचा घटक आहे. आणि लेखक हाही समाजाचाच घटक आहे. समाजाचेच चित्र लेखक साहित्यातून व्यक्त करीत असतो. त्या अर्थाने साहित्य हा समाजाचा आरसा आहे. लेखक ज्या समाजात राहातो त्या समाजातील सांगण्यासारख्या घटना लेखक आपल्या कथा, कादंबरी,नाटक, कवितेतून गुफंत असतो.

अण्णाभाऊ साठे अशा समाजाचे घटक होते की जो समाज सामाजिक व्यवस्थेत अगदी तळा गाळात आहे. अण्णाभाऊ व त्यांचे आई वडील (त्यांचे कुटुंब) वाटेगाव, ता- वाळवा, जिल्हा- सांगली वरून मुंबई पर्यंत चालत गेले. जाताना त्यांना आलेले अनुभव त्यांच्या गाठिशी होते. तसेच ते ज्या वातावरणात राहिले तेथिल अनुभवही त्यांच्या गाठिशी होते. अण्णाभाऊंनी मुंबईस गेल्यानंतर लेखनास सुरवात केली. त्या काळात अनेक लोक पोटाची खळगी भरण्यासाठी गाव सोडून शहराकडे जात व कामगार म्हणून कामगार वस्तीत राहत. गावाकडे उपाशी मरण्यापेक्षा शहरात काम करून जगू लागली. अशाच चाळीत, मोहल्ल्यात राहू लागले. त्यांनी जेव्हा लेखन सुरू केले तो काळ पारतंत्र्यांचा त्या काळात अस्पृश्य व भटकी समाज जगायला मुंबईला येत व कारखान्यात काम करून चाळीत (कामगार वस्ती) राहत. अण्णाभाऊंनी अशा भटकी दलित समाजाचे चित्र आपल्या साहित्यातून मांडले. इतर लेखक कवीचे जिकडे लक्ष ही गेले नव्हते अशा दुर्लक्षित लोकांचे जीवन अण्णांनी आपल्या साहित्यातून मांडले. अण्णाभाऊ बद्दल किंवा अण्णाभाऊंच्या दृष्टीकोनाबद्दल नानासाहेब कठाळे लिहितात, "वयाच्या ११ व्या वर्षापासून त्यांना जी दृष्टी प्राप्ती झाली ती काही एकटया मातंग समाजापूर्तीच मर्यादित नव्हती. ती विश्वातील दबलेल्या, कुस्करलेल्या, पिळलेल्या पिचलेल्या, बेकार भूमीहीन, शेतकरी शेतमजूर कामगार अशा सर्व शोषित वर्गाची मुक्ती करण्याची दृष्टी होती. म्हणून त्यांच्या दृष्टीला वर्गीय दृष्टी म्हणतात आणि त्याच दृष्टीने ते म्हणते की, "मी जे जगलो आहे आणि जगत आहे तेच जीवन जगणारी माझी माणस मला कुठ ना कुठं तरी मिळतताच" किंवा मी ज्यांच्यासाठी लिहितो ती माझीच माणसं असतात त्यांची मुर्वत ठेऊनच मी लिहित असतो." अस अण्णाभाऊ पोट तिडकीने म्हणत अण्णाभाऊंचा दृष्टीकोन यातून स्पष्ट होतो शेवटी शेवटी अण्णाभाऊ खूपच वैफल्यग्रस्त जीवन जगले त्या काळात प्र.के. अत्रे अण्णांना भेटायला गेले व अण्णांची स्थित